

CRNA GORA
ZAVOD ZA STATISTIKU

IV Proleterske 2, 81000 Podgorica

Tel: +382 (0) 20 230 811

Fax: +382 (0) 20 230 814

E-mail: contact@monstat.org

IZVJEŠTAJ O KVALITETU ZA 2016. GODINU

Indeks potrošačkih cijena

Odgovorno lice: Miroslav Pejović

Odsjek: Statistika cijena

Sadržaj:

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju.....	1
1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja	1
1.2 Pravni osnov	1
1.3 Statističke jedinice	1
1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja.....	1
1.4.1 Sektori.....	1
1.4.2 Statistička populacija.....	1
1.5 Refeferentna geografska oblast	1
1.6 Koncepti i definicije.....	1
1.7 Klasifikacije.....	2
1.8 Frekvencija prikupljanja podataka	2
1.9 Dinamika objavljivanja podataka.....	2
1.10 Metodologija.....	2
1.11 Bazni period	2
1.12 Jedinica mjere	2
1.13 Izvor podataka	2
2. Relevantnost - Korisnici podataka	3
2.1 Potrebe korisnika.....	3
2.2 Zadovoljstvo korisnika.....	3
3. Tačnost i pouzdanost	3
3.1 Tačnost - Opšta ocjena	3
3.2 Uzoračka greška	4
Indikatori uzoračke greške (A1)	4
3.3 Neuzoračka greška	4
3.3.1 Greška obuhvata	4
Indikator greške obuhvata (A2)	4
3.3.2 Greška mjerenja	4
3.3.3 Greška usljed neodaziva	4
Stopa neodaziva jedinica (A4).....	4
3.4 Sezonska prilagođavanja.....	4
3.5 Revizija podataka	4
3.5.1 Politika revizije podataka	4
3.5.2 Praksa revizije podataka	4
3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka (A6)	4
4. Pravovremenost i tačnost objave podataka	5
4.1 Pravovremenost	5
Vremenski jaz objave preliminarnih podataka	5
Vremenski jaz objave konačnih podataka	5
4.2 Tačnost objave podataka	5
5. Dostupnost i jasnoća.....	5
5.1 Saopštenja.....	5
5.2 Publikacije.....	5
5.3 Dostupnost mikropodataka.....	5
6. Uporedivost	6
6.1 Prostorna uporedivost.....	6

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju

1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja

Indeks potrošačkih cijena se definiše kao mjera prosječne promjene cijena fiksne korpe roba i usluga koje domaćinstvo kupuje u cilju zadovoljenja svojih potreba. Indeks mjeri promjenu cijena u vremenu, pri čemu se za oba perioda koja se porede koristi struktura potrošnje baznog perioda (Laspijrov tip indeksa). Cilj istraživanja Indeksa potrošačkih cijena je obračun inflacije, kao jednog od najvažnijih makroekonomskih indikatora. Pored toga što služi kao mjera inflacije može se koristiti: za usklađivanje zarada, penzija, socijalnih davanja, a koristi se i kao deflator u nacionalnim računima.

1.2 Pravni osnov

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (Sl.list Crne Gore br. 18/12) definisane su odredbe za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka. Zakon pruža Zavodu za statistiku jasno i široko pravno ovlaštenje da prikuplja i pristupa podacima potrebnim za sprovođenje Programa i Godišnjeg plana. Zakon daje prioritet upotrebi administrativnih podataka, kao i pravo pristupa individualnim podacima koja su rezultat istraživanja ostalih proizvođača zvanične statistike. Kao dopuna zakonskim odredbama, Zavod za statistiku je potpisao nekoliko memoranduma o saradnji sa imaocima administrativnih podataka.

1.3 Statističke jedinice

Svaki objavljeni indeks ili stopa promjene odnosi se na izdatke za finalnu monetarnu potrošnju sektora domaćinstva odgovarajućeg geografskog entiteta. Izvještajne jedinice obuhvataju sve vrste prodajnih objekata (prodavnice svih tipova i veličina, zelene pijace, zanatske radionice, preduzeća koja pružaju javne usluge, ugostiteljski, sportski i kulturno-obrazovni objekti i slično) u kojima se ostvaruje najveći promet. Jedinica posmatranja su maloprodajne cijene proizvoda i usluga finalne potrošnje, koje imaju značajan udio u ukupnoj potrošnji prosječnog potrošača. Ti proizvodi i usluge čine tzv. „korpu“ dobara i usluga, kojom su obuhvaćeni uglavnom proizvodi i usluge, čiji udio u ukupnoj potrošnji stanovništva prelazi 0,1%.

1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja

1.4.1 Sektori

Potrošnja u sektoru domaćinstva (nacionalni koncept).

1.4.2 Statistička populacija

Obuhvaćena je potrošnja svih privatnih domaćinstava stalno nastanjenih na ekonomskoj teritoriji zemlje. Nije obuhvaćena potrošnja kolektivnih domaćinstava, kao ni potrošnja nerezidenata.

1.5 Refeferentna geografska oblast

Teritorija Crne Gore.

1.6 Koncepti i definicije

Indeks potrošačkih cijena (CPI) je pokazatelj prosječne promjene cijena svih proizvoda i usluga koje domaćinstva koriste u svrhu potrošnje. Indeks potrošačkih cijena služi kao zvanična mjera inflacije u Crnoj Gori.

Elementarni agregati predstavljaju proizvode na najnižem nivou agregiranja, odnosno proizvode u svim prodajnim objektima na jednoj geografskoj lokaciji.

Mjesečna stopa inflacije (m/m-1) mjeri promjenu prosječnih cijena u tekućem mjesecu u odnosu na prosječne cijene iz prethodnog mjeseca.

Godišnja stopa inflacije (m/m-12) mjeri promjenu prosječnih cijena u tekućem mjesecu u odnosu na prosječne cijene u istom mjesecu prethodne godine.

Kumulativni indeks (stopa promjene) mjeri promjenu prosječnih cijena u tekućem mjesecu u odnosu na prosječne cijene u decembru prethodne godine.

Bazni indeks (stopa promjene) mjeri promjenu prosječnih cijena u tekućem mjesecu u odnosu na prosjek bazne godine.

Prosječni godišnji indeks (stopa promjene) mjeri promjene prosječnih cijena od početka godine do tekućeg mjeseca u odnosu na isti period u prethodnoj godini (Npr. Jan-Maj 16/Jan-Maj 15).

Ponderi koji se koriste za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena predstavljaju relativno učešće odabranih dobara i usluga u ukupnoj potrošnji domaćinstava na domaćoj teritoriji. Tačnije, oni predstavljaju "važnost" određene grupe proizvoda u ukupnoj potrošnji domaćinstava u određenom referentnom periodu.

1.7 Klasifikacije

Za obračun indeksa potrošačkih cijena koristi se Evropska klasifikacija individualne potrošnje prema namjeni na petocifarskom nivou (European Classification of Individual Consumption by Purpose – ECOICOP 5 digit).

1.8 Frekvencija prikupljanja podataka

Za potrebe obračuna indeksa potrošačkih cijena, cijene se snimaju jedanput mjesečno u periodu od 3. do 25. u mjesecu, izuzev cijena goriva koje se snimaju na dnevnoj bazi.

1.9 Dinamika objavljivanja podataka

Mjesečna.

1.10 Metodologija

Metodologija statističkog istraživanja, kao i upustvo za snimanje cijena su dostupni na sajtu MONSTAT-a, na sljedećem linku: <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=261&pageid=26>

1.11 Bazni period

Bazni period indeksa je 2015. godina.

1.12 Jedinica mjere

Indeksni brojevi, procenti, stope.

1.13 Izvor podataka

Izbor pondera: Ponderi su struktura potrošnje domaćinstava dobijena na osnovu podataka iz Ankete o potrošnji domaćinstava (APD).

Izbor prodavnica: Kriterijumi za izbor broja i tipa prodavnica u jednom gradu su:

- Vrsta proizvoda ili usluge za koje se prikupljaju cijene
- Broj stanovnika
- Promet koji se ostvaruje
- Ujednačenost cijena istog proizvoda u različitim prodavnicama
- Kontinuirana snadbjevenost prodavnice robom
- Navike potrošača
- Lokacija

Broj stanovnika i vrsta proizvoda su osnovni kriterijum za izbor broja prodavnica po gradovima. Zbog stalnog prisustva na terenu i suočavanja sa realnim stanjem, snimatelji su ti koji ce u saradnji sa Odsjekom za statistiku cijena, donijeti konačnu odluku o izboru snimateljskih mjesta. Izbor prodavnica za snimanje ažurira se svake godine.

Izbor proizvoda: Lista proizvoda za koju se prikupljaju cijene jedinstvena je za cijelu Crnu Goru. Konačnu listu proizvoda i usluga za snimanje cijena utvrđuje Zavod za statistiku odnosno Odsjek za statistiku cijena nakon konsultacija sa snimateljima a najkasnije do kraja novembra. Snimatelj cijena bira proizvod koji odgovara opisu proizvoda iz liste proizvoda. Ukoliko u prodavnici postoji više različitih proizvoda koji odgovaraju opisu, bira se onaj koji se najviše prodaje u dužem vremenskom periodu. Zbog toga je veoma važno da se kod izbora proizvoda konsultuje prodavac. Kada se izabere proizvod za koji će se prikupljati cijena, on se ne mijenja u toku cijele godine, osim u izuzetnim slučajevima kada nestane sa tržišta.

2. Relevantnost - Korisnici podataka

2.1 Potrebe korisnika

Međunarodni korisnici:

- Eurostat;
- Svjetska banka;
- UN organizacije;
- Međunarodni monetarni fond.

Nacionalni korisnici:

- Ministarstva i drugi organi javne uprave;
- Lokalne samouprave i drugi organi lokalne uprave;
- Centralna banka;
- Nevladine organizacije;
- Studenti;
- Istraživači;
- Mediji.

2.2 Zadovoljstvo korisnika

U cilju utvrđivanja zadovoljstva korisnika kvalitetom podataka i utvrđivanjem njihovih potreba, Zavod za statistiku po prvi put sprovodi "Istraživanje o zadovoljstvu korisnika" u 2017. godini. Istraživanje je realizovano u periodu od 1. septembra do 20. oktobra. Link sa anketom je poslat svim korisnicima koji su u periodu od 2013-2017. poslali zahtjev za podacima na zvaničnu mail adresu. Pored toga, upitnik je postavljen na web stranici Zavoda za statistiku. U toku je obrada podataka dobijenih navedenim istraživanjem, dok ćemo konačne rezultate imati do kraja godine, kako za ukupno zadovoljstvo korisnika, tako i po oblastima.

3. Tačnost i pouzdanost

3.1 Tačnost - Opšta ocjena

Tačnost CPI podataka generalno se smatra visokom. Tačnost izvornih podataka prati se procjenom metodološke ispravnosti cijena i izvora pondera kao i pridržavanjem metodoloških preporuka. Postoje razni izvori podataka kako za pondere (Nacionalni racuni, Anketa o potrošnji domaćinstava) tako i za cijene (posjeta maloprodajnim objektima i pružaocima usluga i centralno prikupljanje cijena putem pošte, telefona, e-pošte i interneta). Vrsta ankete i metode prikupljanja cijena osiguravaju dovoljnu pokrivenost i pravovremenost. Cijene se prikupljaju u prodajnim mjestima, supermarketima, prodavnicama, zanatskim radnjama i slično, u 5 gradova koji predstavljaju najznačajnije trgovinske centre: Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje, Budva i Bar. One odražavaju cjenovnu situaciju u cijeloj zemlji. Izvori za pondere se zasnivaju na podacima iz Ankete o potrošnji domaćinstava. Prodajni objekti iz kojih se cijene prikupljaju odabrani su da reprezentuju postojeću trgovačku i uslužnu mrežu, i obično se zasnivaju na sljedećim kriterijumima: promet, reprezentativnost i obuhvat raspoloživih roba i usluga uključenih u korpi CPI-a. Obuhvaćena je potrošnja privatnih domaćinstava stalno nastanjenih na ekonomskoj teritoriji zemlje. Nije obuhvaćena potrošnja kolektivnih domaćinstava, kao ni potrošnja nerezidenata (nacionalni koncept).

3.2 Uzoračka greška

Istraživanje nije zasnovano na slučajnom uzorku tako da ne možemo koristiti standardne pristupe za procjenu uzoračke greške. Metodologija za izračunavanje tačnosti indeksa potrošačkih cijena još uvijek nije dovoljno razvijena zbog složenosti uzorka.

Indikatori uzoračke greške (A1)

Nije dostupno.

3.3 Neuzoračka greška

Uzorak određen za prikupljanje potrošačkih cijena nije slučajan nego je izabran sa svrhom zadovoljavanja specifičnih ciljeva. Usvojen je osnovni princip izbora uzorka sa ciljem osiguravanja reprezentativnosti ponašanja potrošača u smislu obuhvata najčešće kupovanih proizvoda, najčešće posjećenih prodajnih mjesta i najprodavanijih proizvoda.

3.3.1 Greška obuhvata

Budući da se radi o ciljanom uzorku greške obuhvata nijesu moguće.

Indikator greške obuhvata (A2)

Nije relevantno.

3.3.2 Greška mjerenja

Greške u mjerenju su moguće samo u fazama prikupljanja odnosno unosa podataka od strane snimatelja ili osobe koja unosi podatke. Upitnici i metodološka uputstva su dostavljeni snimateljima, a sa njima se održava redovan kontakt u cilju minimiziranja grešaka. Eventualne greške pri snimanju i unosu se ispravljaju prije izračunavanja prosječnih cijena i indeksa potrošačkih cijena, tako da naknadne revizije podataka nijesu vršene.

3.3.3 Greška usljed neodaziva

Stopa neodaziva jedinica (A4)

Maloprodajne cijene izabranih reprezentativnih proizvoda i usluga za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena, prate se u izabranim prodajnim mjestima (npr. supermarketima, marketima, kioscima, pijacama, uslužnim i drugim objektima). Cijene se snimaju svakog mjeseca u prodajnim mjestima, koja su odabrana u uzorku početkom godine, i broj prodajnih mjesta tokom godine se ne smije mijenjati. Stoga, svaki mjesec imamo 100% obuhvat, odnosno stopa neodaziva jedinica iznosi 0%.

3.4 Sezonska prilagodavanja

Ne sprovodi se sezonsko prilagodavanje CPI podataka.

3.5 Revizija podataka

3.5.1 Politika revizije podataka

Zavod za statistiku je usvojio politiku revizije i ista je dostupna na web sajtu, na sljedećem linku: [Politika revizije](#)

3.5.2 Praksa revizije podataka

Objavljeni podaci se smatraju konačnim osim u slučaju metodoloških promjena i uvođenja novih klasifikacija, uslijed čega podliježu reviziji.

3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka (A6)

Podaci za 2016. godinu su revidirani uslijed vraćanja serije podataka od 2010. godine na novi referentni period indeksa 2015=100 i usklađivanja sa Evropskom klasifikacijom individualne potrošnje prema namjeni (ECOICOP).

Ukupan indeks potrošačkih cijena za 2016. godinu (prosječni godišnji indeks) nakon revizije iznosi -0,3%, dok je prije iste iznosio -0,2%.

4. Pravovremenost i tačnost objave podataka

4.1 Pravovremenost

Podaci se objavljuju na datum koji je definisan Kalendarom objavljivanja statističkih podataka u formi redovnog mjesečnog saopštenja.

Vremenski jaz objave preliminarnih podataka

Preliminarni podaci se smatraju ujedno i konačnim podacima.

Vremenski jaz objave konačnih podataka

15-20 dana.

4.2 Tačnost objave podataka

CPI podaci su objavljeni u skladu sa Kalendarom objavljivanja statističkih podataka za 2016. godinu, osim u slučaju januarskog saopštenja, koje je objavljeno 25. februara 2016. godine (Kalendarom predviđeno 24. februara 2016. godine). Razlog pomjeranja datuma objave je uvođenje nove ECOICOP klasifikacije i promjena referentnog perioda indeksa (2015=100).

5. Dostupnost i jasnoća

5.1 Saopštenja

Podaci su dostupni u formi mjesečnih saopštenja objavljenih na zvaničnom web sajtu, na sljedećem linku: [Saopštenja](#)

5.2 Publikacije

Zavod za statistiku objavljuje slijedeće redovne publikacije:

- Mjesečni statistički pregled;
- Statistički Godišnjak;
- Crna Gora u brojkama.

Sve publikacije koje objavljuje Zavod za statistiku dostupne su na sljedećem linku: [Publikacije](#)

5.3 Dostupnost mikropodataka

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl.list Crne Gore" br. 18/12) regulisana su pravila pod kojim spoljni korisnici mogu dobiti pristup individualnim podacima za potrebe istraživanja. Članom 58 definisane su vrste naučnih i istraživačkih organizacija koje mogu dobiti takve podatke. Davanje individualnih podataka bez identifikatora moguće je isključivo na pisani zahtjev naučno-istraživačkih ustanova, u svrhu obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti, kao i međunarodnih statističkih organizacija i proizvođača statistike iz drugih država. Istraživački subjekt potpisuje Ugovor sa Zavodom za statistiku, kao i Izjavu o poštovanju principa povjerljivosti. Proizvođači zvanične statistike vode posebnu evidenciju o korisnicima i o svrsi za koju su statistički podaci dati na korišćenje.

6. Uporedivost

6.1 Prostorna uporedivost

Uprkos razlikama između metodologija zemalja, CPI je također međunarodno priznata mjera inflacije, ali se uglavnom koristi za nacionalne potrebe. U slučaju crnogorskog CPI-a, u velikoj mjeri su implementirani najvažniji zahtjevi regulativa Evropske komisije koji važe u slučaju harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena (HICP).

6.2 Vremenska uporedivost

Od 2001. do 2008. godine dostupni su podaci o Indeksu cijena na malo (RPI) i Indeksu troškova života (COLI). Od januara 2009. godine, ova dva indeksa (RPI, COLI) se više ne obračunavaju i isti su zamijenjeni Indeksom potrošačkih cijena (CPI), koji predstavlja zvaničnu mjeru inflacije u Crnoj Gori. CPI podaci su dostupni od januara 2009. godine na sajtu MONSTAT-a, u dijelu [Podaci](#) i uporedivi su tokom vremena.